

รู้จักสเตียรอยด์ดีหรือยัง

การใช้ยาในทางที่ผิดหรือการใช้ยาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญซึ่งมักเกิดขึ้นกับผู้ใช้งานในปัจจุบัน ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเกิดจากผู้บริโภคเอง หรือสืบเนื่องมาจากผู้ประกอบการก็ตาม ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ ก็คือ ปัญหาที่เกิดจากการใช้ยาที่มีส่วนผสมของสารสเตียรอยด์ ซึ่งครอบคลุมทั้งยาแผนปัจจุบัน และยาแผนโบราณ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ยาฉีด ยาเม็ด ยาทาภายนอก ยาตา ยาผง เป็นต้น หลายคนอาจมีคำถามในใจว่า สารสเตียรอยด์คืออะไร มีประโยชน์หรือโทษ ต่อร่างกายอย่างไร อย.ได้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลสารนี้อย่างไร กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเตียรอยด์ มีหรือไม่ และในฐานะผู้บริโภคหรือผู้ใช้งานต้องปฏิบัติอย่างไร เพื่อความกระจ่างในเรื่องดังกล่าว เทศบาลตำบลไม้ยาจึงขอประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับสเตียรอยด์ดังนี้

สเตียรอยด์คืออะไร

สเตียรอยด์ เป็นฮอร์โมนชนิดหนึ่งที่ร่างกายสร้างมาจากต่อมหมวกไตชั้นนอก (Adrenal cortex steroids) สำหรับสเตียรอยด์ที่ใช้ในทางการแพทย์นั้น เป็นสารที่สังเคราะห์ขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการรักษาโรค รวมถึงใช้ทดแทนในกรณีที่ร่างกายไม่สามารถสร้างฮอร์โมนดังกล่าวได้ โดยยาที่มีส่วนผสมของสเตียรอยด์นี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นยาควบคุมพิเศษ เนื่องจากมีความเป็นพิษสูง และต้องให้แพทย์เป็นผู้สั่งจ่ายเท่านั้น

ประโยชน์ของสเตียรอยด์

สเตียรอยด์นั้น หากนำมาใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก สเตียรอยด์ที่นำมาใช้ทางการแพทย์ เพื่อประโยชน์ในการรักษาดังต่อไปนี้

ใช้เพื่อทดแทนการขาดฮอร์โมน

ใช้รักษาโรคต่าง ๆ วัตถุประสงค์ที่นำสเตียรอยด์ไปใช้ก็เพื่อบรรเทาอาการอักเสบและ/หรือกดภูมิคุ้มกันในโรคต่าง ๆ นั้น อาทิ

1. โรคภูมิแพ้ ใช้ในการควบคุมอาการหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องกับโรคภูมิแพ้ เช่น โรคหืด

ใช้หวัด เรื้อรัง ชนิดแพ้อากาศ ใช้ละอองฟาง

2. โรคผิวหนัง สเตียรอยด์ สามารถลดอาการทางผิวหนังที่เกิดจากการแพ้ การอักเสบ และโรคผิวหนังที่ทำให้เกิดอาการคันต่าง ๆ แต่การใช้ยาสเตียรอยด์ ไม่ใช่เป็นการรักษาที่ต้นเหตุ เป็นเพียงยับยั้งอาการคันและอาการอักเสบที่เกิดจากเชื้อรา ดังนั้น เมื่อหยุดยา ก็จะกลับมาเป็นอีก และอาจมีผลทำให้การติดเชื้อลุกลามได้ เพราะสเตียรอยด์มีผลในการกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย

3. โรคตา สเตียรอยด์ ใช้ได้ผลในการรักษาโรคของตาที่เกิดจากอาการแพ้ เช่น อาการเคืองตา และยานี้ไม่มีผลในการรักษาต่อ-กระจก นอกจากนี้หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจให้ความดันในลูกตาสูงขึ้นจนเกิดเป็น โรคต้อหินได้

4. โรคข้ออักเสบชนิดรูมาตอยด์ การรักษาโรคนี้ปกติจะใช้ยาต้านการอักเสบชนิดที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ก่อน หากมีอาการอักเสบที่รุนแรงแพทย์อาจพิจารณาให้สเตียรอยด์เพื่อบรรเทาอาการเฉพาะครั้ง กรณีที่มีการอักเสบเฉพาะบางข้อนั้น การฉีดสเตียรอยด์เข้าข้อ อาจช่วยลดการอักเสบได้ในระยะแรก อย่างไรก็ตาม ห้ามฉีดยาสเตียรอยด์เข้าข้อ โดยตรงอย่างเด็ดขาด เพราะจะทำให้เกิดการติดเชื้อรุนแรงขึ้น

อันตรายจากการใช้สเตียรอยด์

เนื่องจากสเตียรอยด์เป็นยาซึ่งมีผลต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย แทบทุกระบบ การใช้สเตียรอยด์อาจนำไปสู่อันตรายมากมายหลายประการ ที่สำคัญได้แก่

1. การติดเชื้อ การใช้สเตียรอยด์ในขนาดสูงมีผลกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย ทำให้เกิดการติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเชื้อราได้ง่าย นอกจากนี้สเตียรอยด์ยังอาจบดบังอาการแสดงของโรคติดเชื้อ ทำให้ตรวจพบโรคเมื่ออาการรุนแรงแล้ว

2. กดการทำงานของระบบที่ควบคุมการหลั่งฮอร์โมน

3. ผลในกระเพาะอาหาร สเตียรอยด์มีผลทำให้เยื่อกระเพาะอาหารบางลง ในผู้ป่วยบางราย มีการหลั่งกรดในกระเพาะอาหารเพิ่มขึ้นด้วย การใช้สเตียรอยด์อาจทำให้มีอาการกระเพาะอาหารทะลุ หรือเลือดออกในกระเพาะอาหารได้ โดยไม่มีอาการปวดมาก่อน

4. ผลต่อระบบประสาทส่วนกลาง

สเตียรอยด์อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ และอารมณ์ของผู้ใช้ได้ การใช้ขนาดสูงจะทำให้เกิดอารมณ์เป็นสุข จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้มีอาการติดยา นอกจากนี้ยังพบอาการไม่พึง

ประสงศ์อื่น ๆ เช่น นอนไม่หลับ เจริญอาหาร กระสับกระส่าย หงุดหงิด เป็นต้น

5. กระดูกผุ การใช้สเตียรอยด์ติดต่อกันเป็นเวลานาน มีผลทำให้กระดูกผุได้

6. ยับยั้งการเจริญเติบโตของร่างกาย

7. ทำให้ระดับโปแตสเซียมในเลือดต่ำ

8. ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง การใช้สเตียรอยด์เป็นระยะเวลาเวลานาน จะทำให้มีการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กล้ามเนื้อบริเวณต้นขาและแขน

9. ผลต่อตา ยาหยอดตาบางชนิด มีส่วนผสมของสเตียรอยด์ หากใช้ไปนาน ๆ อาจทำให้ความดันลูกตาสูงขึ้น และมีโอกาสติดเชื้อได้ง่าย บางรายอาจทำให้ตาบอดได้

10. ผลต่อผิวหนัง สเตียรอยด์ในรูปของยาทาภายนอก มีผลทำให้ผิวหนังบางเป็นรอยแตกและมีลักษณะเป็นมัน การใช้สเตียรอยด์ที่สูตร โครงสร้างมีฟลูออไรด์เป็นองค์ประกอบ ถ้าทาบริเวณใบหน้าจะทำให้หน้ามีผื่นแดง และมีอาการอักเสบของผิวหนังรอบ ๆ ในบางรายอาจมีสิวเกิดขึ้นด้วย

11. ฤทธิ์และอาการไม่พึงประสงค์อื่น ๆ เช่น อ้วน ขนคก ระบบประจำเดือนผิดปกติ ความดันโลหิตสูง กล้ามเนื้อไม่มีแรง ปวดหลัง เป็นสิ่ว มีอาการทางจิตใจ หัวใจล้มเหลว บวม น้ำ เป็นต้น